

Edo Paardekooper Overman

'Alsof je ervoor kiest dakloos te zijn'

Edo Paardekooper Overman behartigt als voorzitter van de landelijke cliëntenraad van het Leger des Heils de belangen van dak- en thuislozen, verslaafden en GGz-cliënten. "Help mensen de regie weer terug te krijgen."

An het einde van het gesprek zegt hij: "Onze maatschappij accepteert geen diversiteit, daarom is er ongelijkheid. In een verzorgingshuis is het vanzelfsprekend dat de kamers tiptop in orde zijn. Dak- en thuislozen daarentegen moeten dankbaar zijn dat ze met zes anderen een hok mogen delen. 't Is namelijk hun eigen schuld dat ze geen huis meer hebben."

Edo Paardekooper Overman (1948) weet waarover hij het heeft. Al jaren zet hij zich in voor dak- en thuislozen, verslaafden en GGz-cliënten - zowel op nationaal als internationaal niveau. Hij is een ervaringsdeskundige. In 2004 belandde hij zelf op straat. Werd een van de 50.000. Het kan zomaar gebeuren, weet hij nu. Op welke sport van de sociale ladder je je ook bevindt.

Bridge en cricket

De woorden stand, status, sociale ladder en ongelijkheid

vallen regelmatig. Ze zijn Edo met de paplepel ingegoten. Hij vertelt hoe teleurgesteld zijn grootvader, Officier van Justitie in Haarlem, was toen zijn zoon niet de capaciteiten bleek te hebben om in diens voetsporen te treden. "Pianospelen was mijn vaders lust en leven. Het liefst was hij barpianist geworden. Maar dat kon natuurlijk niet in zo'n notabelengezin. Na de landbouwschool werd hij naar Indonesië gestuurd, daar overvallen door de oorlog en in een Jappenkamp opgesloten. Hij heeft het doorstaan; geknakt was hij wel." Zijn vader, die op 61-jarige leeftijd in een GGz-instelling overleed, heeft lang geprobeerd aan de verwachtingen van anderen te voldoen. Zichzelf weggecijferd. Edo: "Toen hij weer in Nederland was en inmiddels getrouwd, moest hij mijn andere opa in de houthandel opvolgen. Daar verpieterde hij. Het was niets voor hem." Hoewel het gezin Paardekooper Overman, vier kinderen, het niet breed had,

hielden ze onder druk van de families toch de schijn op. “Mijn ouders kwamen uit een welgesteld nest. Er waren bridgeavondjes, borrels, we speelden cricket en tennis, kregen dans- en muziekles. En we gingen natuúrlijk naar de Montessorischool. We moesten bij die bepaalde laag van de bevolking horen. Succesvol zijn. Dat waren we niet.”

Edo Paardekoper Overman is geen prestatiemens, zegt hij. Van zijn moeder moest hij eruit halen wat erin zat. Negen jaar deed hij over zijn studie economie. Deed er sociologie, wetenschapsfilosofie en arbeids- en organisatiepsychologie bij. Vlak voor de eindstreep besloot hij te stoppen. “Ik wilde niet beoordeeld worden op een diploma, maar op de kwaliteiten en mogelijkheden die ik heb.” De toenmalige Postbank zag die kwaliteiten. Veertien jaar werkte hij er als procesanalist en organisa-

tieadviseur. Hij voelde zich er als een vis in het water en als een spin in het web. Dat is zijn kracht en inspiratiebron: mensen stimuleren, op weg helpen en mee laten doen.

Kinderen beschermen

Tijdens zijn loopbaan bij de Postbank kreeg hij twee zoons. Zijn toenmalige vriendin werd rond de geboorte van de eerste psychotisch. Het was zwaar, vertelt Edo. “De druk om mijn gezin met mijn werk te combineren, werd te groot. Ik kreeg een burn-out en belandde in de WAO.” Hoewel hij langzaam weer opkrabbelde werd de thuissituatie er niet beter op. “Op een dag zag ik dat ik de kinderen moest beschermen. We zijn weggegaan.” In Haarlem probeerde hij weer een rustige, stabiele plek voor zijn kinderen te creëren. Hij nam zitting in de ouderraad en de medezeggenschapsraad van de school en probeerde te re-integreren. “Dat lukte niet. Sterker: ik werd depressief. Ik stond er alleen voor, was het netwerk van mijn werk kwijt en had geen sociaal leven. Het liefst wilde ik eruit stappen. Mijn kinderen gingen tijdelijk naar een onderwijzersgezin en ik heb me laten opnemen in een instelling.”

Achteraf kan Edo de valkuilen waar hij in viel heel helder analyseren. Hij zorgt graag voor mensen. En hij viel op vrouwen die zorg en aandacht nodig hadden. Geen gezonde basis, beseft hij. Het huwelijk met de vrouw die hij tijdens zijn opname in Vogelenzang had ontmoet, liep na vier jaar stuk. Ook de relatie die daarop volgde en die voorafging aan zijn dakloosheid, eindigde na zes jaar. “Op het moment dat ze mij eruit gooide, had ik geen cent. Er hing een oude hypotheekschuld om mijn nek die ik met mijn WAO-uitkering niet kon aflossen.”

Heer van stand

Eerst roken, dan drinken, dan eten. In die volgorde van belangrijkheid probeerde Paardekoper Overman op straat in zijn behoeften te voorzien. Vier maanden zwierf hij dakloos door Haarlem. Zelden heeft hij het zo koud gehad. “Ik was niks meer. Had niemand meer. Voelde me schuldig en waardeloos. En wilde alleen nog maar onzichtbaar zijn.” Wat hem op de been hield? De drank, zegt hij zonder aarzeling. Maar hoe hij ook aan de grond zat, hij probeerde als een heer van stand op straat te leven. Goed gekleed, vriendelijk en beleefd. “De schijn ophouden hè; dat zit er nog in van vroeger. Als ik wat geld had dronk ik koffie bij Brinkmann en las er de

De ervaring van de dakloosheid had Edo Paardekooper Overman achteraf niet willen missen.

krant. En als mijn uitkering net was gestort, kon ik soms een nacht in een hotelletje. Verder ontweek ik de plekken waar andere daklozen kwamen. Een keer kwam ik mijn kinderen tegen. Moeilijk vond ik dat.”

Nadat zijn ex-vrouw hem met het Leger des Heils in contact had gebracht, kon hij terecht in de onbegeleide opvang, later in een sociaal pension. Nu hij weer een

schappelijke opvang hebben ook rechten, begreep Edo. Hij liet zich horen in het bewonersoverleg en maakte werk van de cliëntenraad. Meteen al voelde hij zich thuis in de belangenbehartiging. Het hielp hem zijn zelfvertrouwen en durf weer terug te vinden. Als het moet bel ik Ab Klink zelf, zegt hij nuchter. Hij is gedreven; wil dat de hulpverlening mensen de handvatten aanreikt om zelf weer de regie over hun leven te krijgen. “Steun

“Eerst roken, dan drinken, dan eten”

eigen huis heeft, waardeert hij als geen ander die eigen voordeur en dat eigen dak. Wat Edo tijdens de anderhalf jaar durende dakloosheid het meeste heeft geraakt, is de afhankelijke positie waarin een dakloze zich bevindt. Hulpverleners zien je niet voor vol aan, zegt hij. “Zij bepalen wat goed voor je is. En als het je niet bevalt, vertrek je maar. Alsof je ervoor kiest dakloos te zijn. Van het machtsmisbruik - en soms ook de onkunde - van hulpverlener richting cliënt ben ik geschrokken. Het eenrichtingsverkeer heeft me diep gekrenkt. Dak- en thuislozen weten toch zelf het beste wat ze nodig hebben? Vraag aan iemand die binnenkomt hoe het met hem gaat, wat-ie wil in plaats van eerst de ‘psychosociale problematiek’ in kaart te brengen. Misschien wil iemand dat eerst iets aan zijn kapotte kunstgebit of pijnlijke voeten wordt gedaan.”

Het vuurtje was aangewakkerd. Cliënten in de maat-

mensen om ze te laten bereiken wat ze willen bereiken, is zijn devies. Houd ze niet afhankelijk.”

Saartje

De ervaring van de dakloosheid had hij achteraf niet willen missen. “De goede kanten van het leven zie je pas als je ook de schaduwkanten hebt gezien. Dit leven is mijn pad. Het werk dat ik nu doe, levert zowel mijzelf als de maatschappij meer op. Ik vind het belangrijk duidelijk te maken dat niet iedereen met dezelfde capaciteiten wordt geboren. Gelukkig niet. Elk mens heeft zijn specifieke mogelijkheden en beperkingen. In plaats van mensen uit te sluiten en het stempel ‘eigen schuld’ te geven, zouden we deze diversiteit moeten accepteren. Saartje vroeg Swiebertje toch ook gewoon in de keuken voor een kop koffie.”